

III – MỘT SỐ ĐỊNH HƯỚNG TRONG DẠY HỌC KĨ THUẬT LỚP 4

Giai đoạn đầu của cấp Tiểu học (từ lớp 1 đến lớp 3), HS đã học xong nội dung môn Thủ công. Sang giai đoạn II (lớp 4, lớp 5), HS được học môn Kĩ thuật, bao gồm các nội dung về kĩ thuật cắt, khâu, thêu, nấu ăn ; kĩ thuật trồng rau, hoa và lắp ghép mô hình kĩ thuật. Kĩ thuật là môn học bắt buộc đối với mọi HS, không phân biệt giới tính, vùng, miền. Vì vậy, mọi HS đều được học nội dung về kĩ thuật nhằm giúp các em có khả năng lao động tự phục vụ bản thân, giúp đỡ gia đình, rèn luyện sự khéo léo của đôi bàn tay và có ý thức thái độ đúng đắn đối với lao động.

Chương trình Kĩ thuật 4, 5 được xây dựng trên cơ sở quán triệt tinh thần kĩ thuật tổng hợp – hướng nghiệp, nguyên tắc phát triển khoa học phù hợp với đặc điểm lứa tuổi và điều kiện của Việt Nam, đề cao thực hành, giảm nhẹ lí thuyết nhằm rèn luyện kĩ năng thực hành.

Để đảm bảo thực hiện được mục tiêu chung và mục tiêu cụ thể của môn học, giáo viên (GV) cần thực hiện chương trình theo một số định hướng sau :

1. Định hướng về phương pháp dạy học

a) Định hướng chung

Một trong những yêu cầu quan trọng của Chương trình Tiểu học (CTTH) mới là đổi mới phương pháp dạy học (PPDH) theo hướng phát huy tính tích cực của HS nhằm dạy cho HS biết cách học và chủ động sáng tạo trong học tập. Để đổi mới PPDH, GV cần phải :

– *Hiểu rõ đặc thù của môn học.*

Kĩ thuật là môn học mang tính thực tiễn cao và gắn liền với những hoạt động lao động hằng ngày của con người. Vì vậy, hoạt động thực hành là hoạt động đặc trưng và chiếm đa số thời gian của môn học. Thông qua thực hành, HS vận dụng được kiến thức đã học và rèn luyện sự khéo léo của đôi bàn tay, phát triển năng lực kĩ thuật, phát huy tính tích cực sáng tạo, đồng thời hình thành thái độ đúng đắn đối với lao động.

– *Xác định rõ mục tiêu – nội dung chương trình.*

Mục tiêu chương trình xác định yêu cầu cần đạt được về kiến thức, kĩ năng, thái độ của HS khi học môn Kĩ thuật. Trên cơ sở đó, giúp HS biết vận dụng kiến thức, kĩ năng đã học vào cuộc sống. Đây là điều kiện quan trọng để học tiếp môn Công nghệ ở các cấp học sau và góp phần thực hiện mục tiêu giáo dục Tiểu học.

– *Hiểu rõ chuẩn kiến thức của chương trình Kĩ thuật lớp 4.*

Chuẩn chương trình quy định mức độ cần đạt được về kiến thức, kĩ năng, thái độ đối với từng nội dung của môn Kĩ thuật. Trên cơ sở chuẩn kiến thức, kĩ năng, GV đề ra những yêu cầu phù hợp với địa phương, chọn phương pháp phù hợp với trình độ hiểu biết của HS và tạo điều kiện cho các em hoàn thành nhiệm vụ, yêu cầu đặt ra cho mỗi bài học.

Chuẩn kiến thức, kĩ năng của chương trình Kĩ thuật lớp 4

Chủ đề	Mức độ cần đạt	Ghi chú
I – Kĩ thuật phục vụ Cắt, khâu	1. Kiến thức – Biết đặc điểm, tác dụng, cách sử dụng một số dụng cụ, vật liệu cắt, khâu thông thường. – Biết cách cắt vải theo đường vạch dấu và khâu một số mũi khâu thông thường. 2. Kĩ năng – Sử dụng được dụng cụ và vật liệu cắt, khâu. – Khâu được một số mũi khâu thông thường và ứng dụng để khâu đồ vật đơn giản. 3. Thái độ Rèn luyện tính kiên trì, cẩn thận và ý thức tự phục vụ.	HS bước đầu làm quen với kĩ thuật cắt, khâu trên vải qua một số nội dung về cắt, khâu đơn giản, thông thường như cắt vải theo đường vạch dấu, khâu thông thường, khâu đột thưa và ứng dụng để khâu ghép hai mép vải, khâu viền đường gập mép vải...

<p>Thêu</p>	<p>1. Kiến thức Biết cách thêu một số mũi thêu thông thường, đơn giản.</p> <p>2. Kỹ năng Thêu được một số mũi thêu đơn giản.</p> <p>3. Thái độ Rèn luyện tính kiên trì, cẩn thận.</p>	<p>HS bước đầu làm quen với kỹ thuật thêu qua việc học một số mũi thêu thông thường, đơn giản như thêu móc xích và ứng dụng để thêu một số mẫu đơn giản trong sản phẩm tự chọn.</p>
<p>II – Kỹ thuật trồng rau, hoa</p>	<p>1. Kiến thức – Biết lợi ích và điều kiện ngoại cảnh của cây rau, hoa. – Biết mục đích, tác dụng, cách thực hiện một số công việc trồng và chăm sóc rau, hoa.</p> <p>2. Kỹ năng – Sử dụng được một số dụng cụ đơn giản. – Thực hiện được một số công việc đơn giản trong quy trình trồng rau, hoa.</p> <p>3. Thái độ Yêu thích công việc trồng rau, hoa.</p>	<p>HS bước đầu làm quen với kỹ thuật trồng cây qua một số nội dung như trồng và chăm sóc cây rau, hoa ở mức độ đơn giản. Có thể tổ chức học trong hoặc ngoài lớp học.</p>
<p>III – Lắp ghép mô hình kỹ thuật</p>	<p>1. Kiến thức – Biết đặc điểm, cách sử dụng các dụng cụ và chi tiết của bộ lắp ghép. – Biết quy trình lắp ghép một số mô hình kỹ thuật đơn giản.</p> <p>2. Kỹ năng – Sử dụng được các dụng cụ và chi tiết của bộ lắp ghép mô hình kỹ thuật. – Lắp ghép được một số mô hình kỹ thuật đúng quy trình, đúng kỹ thuật.</p> <p>3. Thái độ Rèn luyện tính kiên trì, ý thức làm việc theo quy trình và đảm bảo an toàn.</p>	<p>Lắp ghép một số mô hình kỹ thuật đơn giản như cái đu, xe nôi, ô tô tải,...</p>

b) Định hướng về phương pháp dạy học đối với từng chương

Chương 1. Kỹ thuật cắt, khâu, thêu

Cắt, khâu, thêu là một trong ba nội dung chủ yếu của chương trình Kỹ thuật lớp 4. Yêu cầu cần đạt được khi tổ chức dạy học các bài trong chương 1 là HS hứng thú với công việc khâu, thêu trên vải và có thể thực hiện được một số công việc tự phục vụ bản thân như khâu đường sứt chỉ trên quần, áo ; khâu gấu quần, áo bị tuột chỉ, thêu tên vào khăn tay, khăn mặt... trên cơ sở vận dụng các kiến thức, kỹ năng về khâu, thêu đã học.

Để đạt được mục tiêu và yêu cầu trên, khi tổ chức dạy học, GV cần lưu ý một số điểm sau :

– Nghiên cứu kỹ mục tiêu, nội dung cơ bản của từng bài và chuẩn bị đầy đủ đồ dùng dạy học để chủ động trong giờ lên lớp. Đồ dùng dạy học phải có kích thước đủ lớn, đường khâu, đường thêu phải thể hiện rõ ràng, đảm bảo yêu cầu kỹ thuật và mỹ thuật.

– Quan tâm tới việc hướng dẫn HS sử dụng sách giáo khoa (SGK) như hướng dẫn đọc những nội dung chủ yếu của từng phần, hướng dẫn quan sát hình trong SGK để trả lời câu hỏi và thực hiện thao tác kỹ thuật... Qua đó từng bước giúp HS có khả năng tự học và làm việc với SGK.

– Tăng cường sử dụng, khai thác đồ dùng dạy học như mẫu khâu, thêu, tranh quy trình kỹ thuật khi hướng dẫn HS quan sát, nhận xét đặc điểm của mẫu khâu, thêu, so sánh đặc điểm của các mũi khâu, mũi thêu cũng như cách thực hiện quy trình kỹ thuật khâu, thêu. Trên cơ sở đó, HS có thể vận dụng được những kiến thức, kỹ năng khâu, thêu đã học để tiếp thu, rèn luyện những kiến thức, kỹ năng mới.

– Trong mỗi giờ học, GV cần tạo điều kiện để HS phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo bằng cách sử dụng kết hợp nhiều PPDH như phương pháp trực quan, phương pháp đàm thoại, phương pháp nêu vấn đề, phương pháp thực hành kỹ thuật... Trong đó lấy phương pháp thực hành kỹ thuật (gồm phương pháp làm mẫu và phương pháp huấn luyện – luyện tập) làm trọng tâm để rèn kỹ năng thực hành và đôi tay khéo léo cho HS. Khi thực hiện phương pháp làm mẫu, GV cần thực hiện theo đúng kỹ thuật, đúng quy trình trong SGK và giải thích rõ cách làm, nhất là những thao tác khó, mới để HS hiểu được cách thực hiện từng thao tác. Khi tổ chức cho HS thực hành luyện tập khâu, thêu GV tổ chức cho HS làm từ dễ đến khó : tập khâu, thêu trên giấy có kẻ ô li trước, sau đó thực hành khâu, thêu trên vải.

Khâu, thêu cơ bản trước, sau đó khâu, thêu thực hành ứng dụng để rèn luyện kỹ năng. Tùy nội dung, yêu cầu của từng bài học, GV có thể tổ chức cho HS thực hành theo nhóm để các em có điều kiện học hỏi, giúp đỡ lẫn nhau.

Thực hiện đầy đủ yêu cầu về đánh giá nhằm khuyến khích, động viên HS hăng say học tập và phát huy được năng lực, khả năng sáng tạo.

Chương 2. Kỹ thuật trồng rau, hoa

– Các bài học về kỹ thuật trồng rau, hoa bao gồm bài học lý thuyết, bài thực hành hoặc lý thuyết kết hợp với thực hành. Do vậy, khi thực hiện, GV kết hợp sử dụng nhiều phương pháp như vấn đáp tìm tòi, trực quan, thảo luận nhóm, thực hành kỹ thuật...

– Tùy nội dung của bài, GV có thể tổ chức giờ học ngay tại lớp hoặc tại vườn trường. Đối với những bài học lý thuyết, GV nên chọn nội dung thích hợp để xây dựng phiếu học tập và tổ chức thảo luận theo nhóm để HS tự tìm hiểu hoặc đưa ra phương án giải quyết vấn đề theo cách hiểu của các em.

– Phải chuẩn bị đầy đủ đồ dùng dạy học theo nội dung của mỗi bài.

– Hướng dẫn thao tác mẫu phải chuẩn xác, đúng kỹ thuật, đúng quy trình và được thực hiện với tốc độ vừa phải, giải thích rõ ràng tạo điều kiện cho HS quan sát, tìm tòi. Làm mẫu xong phải cho HS làm thử để kiểm tra sự tiếp thu của HS, uốn nắn lại cho đúng trước khi HS thực hành.

– Cây rau, hoa có nhiều loại nên không có điều kiện đi sâu vào từng loại rau, hoa. Vì vậy, khi dạy học, GV cần lấy ví dụ về 1, 2 loại cây cụ thể để hướng dẫn cho HS, giúp các em hiểu được những quy tắc chung và có thể vận dụng vào thực tế.

– Nội dung kiến thức, kỹ năng gắn với thực tế sản xuất. Vì vậy, GV dựa vào tình hình cụ thể để sắp xếp các bài học cho phù hợp, không cứng nhắc theo phân phối chương trình.

Chương 3. Lắp ghép mô hình kỹ thuật

Các bài học trong chương 3 hầu hết là các bài thực hành để lắp ghép thành các mô hình kỹ thuật đơn giản, phù hợp với khả năng thực hiện của HS lớp 4. Yêu cầu đặt ra cho việc thực hiện các bài học là HS không chỉ biết lắp ghép mô hình kỹ thuật theo hướng dẫn của GV mà còn phải hình thành tư duy kỹ thuật và lòng ham thích tìm tòi để tự lắp ghép được một số mô hình kỹ thuật mới. Muốn vậy, khi tổ chức dạy học các bài về lắp ghép mô hình kỹ thuật, GV cần :

– Chuẩn bị đầy đủ thiết bị dạy học như bộ lắp ghép mô hình mẫu (bộ dùng cho GV) đủ lớn để HS quan sát được, đồng thời phải đảm bảo tính thẩm mỹ và yêu cầu kỹ thuật.

– Sử dụng phương pháp thực hành kỹ thuật kết hợp với phương pháp trực quan (mẫu mô hình lắp ghép) và các phương pháp dạy học khác như vấn đáp gợi mở, vấn đáp nêu vấn đề để lôi kéo HS tham gia vào các hoạt động và phát huy được tính tích cực, sáng tạo, đồng thời hình thành, phát triển kỹ năng lắp ghép mô hình kỹ thuật. Trong quá trình tổ chức các hoạt động, nhất là hoạt động thực hành, GV cần tăng cường hoạt động theo nhóm để mọi HS đều được thực hành, đồng thời hình thành ý thức hợp tác, học hỏi, giúp đỡ lẫn nhau. Điều này đặc biệt cần thiết đối với những nơi không có đủ bộ lắp ghép mô hình kỹ thuật cho mỗi HS.

– Khi hướng dẫn các thao tác lắp ghép mẫu, GV cần thực hiện chậm và nhấn mạnh những thao tác khó để HS hiểu rõ cách thực hiện và thực hiện đúng. Tùy điều kiện và nội dung bài, GV có thể tổ chức cho HS thực hành sau khi kết thúc hoạt động 2 (GV thao tác kỹ thuật) hoặc tổ chức cho HS thực hành xen kẽ ngay trong hoạt động 2, nghĩa là GV hướng dẫn thao tác xong bộ phận nào thì tổ chức cho HS thực hành ngay bộ phận đó để HS dễ nhớ và lắp được. Tiến hành như vậy cho đến khi hoàn thành sản phẩm.

Chú ý : GV không cho HS thực hiện theo kiểu "bắt chước" tức là GV lắp đến đâu, HS lắp theo đến đó.

Trong quá trình HS thực hành, GV cần đến từng nhóm để quan sát, phát hiện, chỉ dẫn kịp thời cho những HS còn lúng túng hoặc thực hiện chưa đúng kỹ thuật. Chú ý nhắc nhở HS tháo và xếp gọn các chi tiết vào hộp sau khi kết thúc mỗi bài học.

2. Định hướng về thiết bị dạy học

Đổi mới phương pháp dạy học phải đi đôi với việc tăng cường sử dụng các thiết bị dạy học trong mỗi giờ học. Mặt khác, mục tiêu chủ yếu của dạy học kỹ thuật là hình thành kỹ năng kỹ thuật cho HS thông qua việc tổ chức cho HS thực hành. Vì vậy, một trong những yêu cầu cơ bản của dạy – học môn Kỹ thuật ở lớp 4 là GV và HS phải có đầy đủ thiết bị dạy học theo yêu cầu của mỗi bài học.

Thiết bị dạy học Kỹ thuật ở lớp 4 bao gồm :

– Sách giáo khoa (SGK), sách giáo viên (SGV) Kỹ thuật 4 (biên soạn theo CTTH mới).

– Tranh : gồm tranh thể hiện đặc điểm hình dạng, cấu tạo của các dụng cụ lao động như kim khâu, kéo cắt vải, cuốc, dầm xới, bình tưới, cờ-lê,... và một số vật liệu để khâu, thêu, trồng và chăm sóc rau, hoa, các chi tiết của bộ lắp ghép mô hình kỹ thuật ; tranh quy trình kỹ thuật và tranh minh họa theo nội dung bài học.

– Mẫu : gồm vật liệu, dụng cụ khâu, thêu ; mẫu mũi khâu, thêu cơ bản và mẫu ứng dụng ; dụng cụ, trồng, chăm sóc rau, hoa và các chi tiết, dụng cụ, mẫu một số mô hình lắp ghép kĩ thuật.

– Dụng cụ, vật liệu cần thiết để GV hướng dẫn thao tác kĩ thuật và HS thực hành.

Tuỳ nội dung từng bài, GV và HS chuẩn bị đồ dùng dạy học cho phù hợp.

Trong các đồ dùng dạy học trên, một số dụng cụ thiết bị được Bộ GD & ĐT thiết kế và trang bị cho các trường như bộ dụng cụ cắt, khâu, thêu (chương 1), bộ dụng cụ lắp ghép mô hình kĩ thuật (chương 3). Còn một số thiết bị dạy học khác, GV và HS phải tự trang bị. Để đảm bảo có được đầy đủ thiết bị dạy học, mỗi GV cần chủ động, sáng tạo làm đồ dùng dạy học, đồng thời hướng dẫn HS chuẩn bị đầy đủ vật liệu, dụng cụ thực hành theo khả năng của bản thân và điều kiện sẵn có của địa phương, gia đình.

3. Định hướng về đánh giá

Đánh giá kết quả học tập Kĩ thuật của HS ở lớp 4 được thực hiện theo hình thức đánh giá bằng nhận xét ở hai mức : Hoàn thành (A) và chưa hoàn thành (B). Đối với những HS đã đạt ở mức hoàn thành và thể hiện rõ năng khiếu kĩ thuật được đánh giá ở mức hoàn thành tốt (A+).

Việc đánh giá kết quả học tập của HS phải được kết hợp giữa tự đánh giá của HS với đánh giá của GV, giữa đánh giá thường xuyên ở cuối mỗi bài học với đánh giá định kì ở cuối học kì, năm học, giữa đánh giá mức độ hiểu biết kiến thức lí thuyết với đánh giá kĩ năng thực hành thể hiện qua sản phẩm, kết quả thực hành và thái độ học tập. Khi đánh giá kiến thức lí thuyết, GV có thể kết hợp đánh giá bằng câu hỏi tự luận với câu hỏi trắc nghiệm. Tuy nhiên, do đặc thù môn học, đánh giá kết quả học tập Kĩ thuật ở lớp 4 chủ yếu tập trung vào đánh giá sản phẩm thực hành của HS vì sản phẩm thực hành thể hiện mức độ hiểu kiến thức, ý thức học tập và sự khéo léo, kĩ năng thực hành của HS.

Việc đánh giá kết quả học tập của HS phải khuyến khích được HS học tập và chỉ ra hướng phấn đấu cho mỗi HS.